

5.2.2025

Valtiontalouden tarkastusvirasto
Laura Hyvönen, johtava tilintarkastaja
Anu Rinkinen, tarkastaja

*Tarkastuksen tietopyyntö hyvinvointialueen tarkastuslautakunnan sihteerille 24.1.2025,
D/578/04.06.01/2024*

Sidosyksikköhankintoihin kohdistunut tarkastuslautakunnan arviointi Kanta-Hämeen hyvinvointialueella

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ulkoisen tarkastuksen yksikkö antaa vastauksensa esittämiinne kysymyksiin seuraavasti:

1. Onko tarkastuslautakunta käsitellyt arvioinneissaan tai tarkastuksissaan sidosyksikköjärjestelyjä tai sidosyksikköhankintoja, niiden laillisuutta tai tarkoituksenmukaisuutta?

Vastaus: Tarkastuslautakunta tarkasteli vuoden 2023 arviointikertomuksessa hyvinvointialueen konsernirakennetta ja sidosyksiköitä. Arvioinnissa nostettiin esille lainsäätäjän suunnitelmat muuttaa lainsäädäntöä siten, että sillä voi olla vaikutuksia suoraan hankintoihin sidosyksiköistä.

2. Millaisia sidosyksiköitä koskevia havaintoja tarkastuslautakunnan arvioinneissa on tullut esille?

Vastaus: Tarkastuslautakunta totesi hyvinvointialueella olevan lukuisia pieniä omistuksia erilaisista yhtiöistä. Tarkastuslautakunta suositteli hyvinvointialuetta analysoimaan todellisen määräysvaltaansa sidosyksiköissään ja varautumaan tuleviin hankintalain muutoksiin sekä mahdollisiin muutoksiin sidosyksikkösääntelyssä.

Aluehallitukselle esitettiin hyvinvointialuelain § 125 mukainen lausuntopyyntö seuraavasti (Liite 1: Vuoden 2023 arviointikertomus, s. 2):

”Pääministeri Orpon hallitusohjelma sisältää useita kirjauksia sidosyksiköiden käytön sääntelyn muutoksesta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on puuttunut suoraan hankintoihin sidosyksiköistä, joiden omistusosuus on hankintayksiköllä marginaalinen eikä todellista määräysvaltaa yhtiössä ole. Markkinaoikeus on 15.3.2024 tehnyt päätöksen, jonka mukaan toisella hyvinvointialueella tehty suoraan hankinta Sarastia Oy:stä 0,04 prosentin omistusosuudella ei ollut mahdollinen ja sopimus määrättiin purettavaksi.

Aluehallitus on 9.10.2023 hyväksynyt talous- ja henkilöstöhallinnon palveluntuottaja Provincia Oy:n osakassopimuksen. Hyvinvointialueen omistusosuus on tällä hetkellä 0,95 %. Hyvinvointialueella on myös lukuisia

pieniä muita omistuksia erilaisista yhteisöistä. Esimerkiksi tietohallinnon palveluja hankitaan 2M-IT:ltä (omistus 1,8 %) suoraan hankintana.

Millaisia vaikutuksia markkinaoikeuden päätöksellä on yleisesti ottaen suoraan hankintoihin hyvinvointialueen sidosyksiköistä ja millaisiin riskienhallintatoimenpiteisiin aiotaan tässä vaiheessa ryhtyä? Jos sääntely muuttuu hallitusohjelman toteuttamisen myötä hyvin tiukaksi, mitkä konserniyhteisöt ovat palvelutuotannon kannalta kriittisimmässä asemassa?”

Aluehallitus antoi aluevaltuustolle vastineensa kysymyksiin (Liite 2).

3. Onko hyvinvointialue ryhtynyt havaintojen pohjalta asianmukaisiin toimenpiteisiin?

Aluehallituksen vastineen mukaan sidosyksikköasemassa toimivien yhtiöiden tilannetta ja mahdollista sääntelymuutosta arvioidaan jatkuvasti, ja samalla laaditaan yhtiökohtaisia riskienhallintasuunnitelmia.

Henkilöstö- ja taloushallinnon palveluita tuottavana sidosyksikkönä aloitti 1.1.2025 Provincia Oy, josta hyvinvointialue kasvatti omistusosuuttaan alun n. 1 prosentista 10 prosenttiin.

Tietojärjestelmätuottajana toimii 2M-IT Oy, jossa on noin 20 omistajaa, kun edellisellä palveluntuottajalla oli vastineen mukaan satoja. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tietohallintojohto on keskustellut 2M-IT Oy:n kanssa osakeomistuksen uudelleen järjestelystä. Yhtiö on saanut ohjeistusta ja laatii ehdotuksia toimintamallin kehittämiseksi.

Vastineen mukaan strategisesti tärkeiden yhtiöiden tilannetta seurataan erityisen tarkasti. Kaikkien sidosyksikköasemassa toimivien yhtiöiden kohdalla omistusosuuden kasvattaminen ei olisi kuitenkaan mahdollista. Hyvinvointialue tunnistaa noin 4–5 mahdollista tapaa edetä lakimuutosten myötä.

--

Aluehallituksen vastineen jälkeen tarkastuslautakunta totesi vuoden 2024 väliarviointiraportissaan olevan tärkeää, että jokaisen sidosyksikön osalta mahdollisiin muutoksiin varaudutaan ennalta. Tarkastuslautakunta myös piti tärkeänä, että aluevaltuusto vahvistaa omistajaohjauksen periaatteet, joilla määriteltäisiin erimerkiksi, miten hyvinvointialue olisi eri organisaatioissa ja yhteisöissä mukana omistajana, sijoittajana, rahoittajana tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa.

Tarkastuslautakunta ei toistaiseksi ole muilta osin ottanut kantaa sidosyksikköhankintoihin liittyviin kysymyksiin.

Liitteet

- 1) Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2023 (s. 2 ja 54–55)
- 2) Aluehallituksen antama vastine aluevaltuustolle vuoden 2023 arviointikertomuksesta
- 3) Väliarviointiraportti 2024 aluevaltuustolle (s. 22–23)

Kirsi Pelvola
tarkastuspäällikkö, ulkoinen tarkastus/ tarkastuslautakunta

